

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 318 75 45
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 318 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

D1897000768

Datum

13 februari 1997

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 07/97)

1. Hierbij doe ik u toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalig Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen

-1-

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS97000768 d.d. 13 februari 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coordinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. Kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
H-AMID/KL
H-AMID/KM
H-AMID/KLu
HBSA
HBMA
MID-cel
ARCHIEF

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

07/97

(Afgesloten 131200 FEB 1997)

Conclusie/voorzicht

Zowel op algemeen-Bosnisch bestuurlijk gebied als binnen het kader van de Moslim/Kroatische Federatie lopen de standpunten van de verschillende bevolkingsgroepen in toenemende mate uiteen. De onderlinge spanningen groeien. De kans dat enige vorm van vruchtbare inter-etnische samenwerking tot stand zal komen, neemt snel af en is vele malen kleiner dan de kans op nieuwe (gewapende) confrontaties tussen de bevolkingsgroepen.

Ook rond oost-Slavonië nemen de etnische spanningen toe, maar daar hebben de Kroatische autoriteiten alle troefkaarten in handen.

Hoewel het Servische parlement een wet heeft aanvaard die overwinning van de oppositie in de recente gemeenteraadsverkiezingen erkent, staan de autoriteiten nog middelen ter beschikking om de gevolgen daarvan te neutraliseren.

Bosnië-Herzegovina

Groeiende onenigheid op centraal niveau

Op 6 februari is de Bosnische ministerraad onder leiding van de co-minister-presidenten Silajdzic en Botic, er niet in geslaagd om procedures vast te leggen omtrent hun functioneren. Een volgende vergadering zou zijn uitgeschreven voor 12 februari, maar tot op heden is onzeker of deze ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De behandeling van de wetten over de Centrale Bank, de buitenlandse schuld, buitenlandse handel en douane is voorlopig uitgesteld. Inmiddels is gemeld dat het Bosnische presidium, dat eveneens bestaat uit afgevaardigden uit de drie bevolkingsgroepen, een decentrale zetel zal hebben. De Moslim en Kroaat, Izetbegovic en Zubak, zullen kantoor houden in Sarajevo, maar de Servische afgevaardigde Krajisnik zal zijn bureau in Pale (RS) aanhouden.

Eén van de grootste problemen bij het functioneren van de Nationale ministerraad is het vastleggen van de functie van de plaatsvervangend ministers. De Moslims willen geen groot belang aan deze functie toekennen en willen de plaatsvervangend ministers geen lid laten zijn van de ministerraad. De Bosnische Serviërs stellen zich echter op het standpunt dat de plaatsvervangend ministers wél recht hebben op zitting in de ministerraad. Een eventueel lidmaatschap van de ministerraad van de plaatsvervangend ministers heeft geen invloed op de stemverhoudingen. Het zal echter in ieder geval de besluitvorming vertragen; dit lijkt het doel van de Bosnische Serviërs te zijn. Zij zijn immers gebaat bij een slecht functioneerde Nationale ministerraad, aangezien zij de invloed van dit bestuursorgaan op de staatszaken van de RS willen minimaliseren. Dit zal waarschijnlijk ook de reden zijn dat Krajisnik zijn werkruimte in Pale aanhoudt. De Servische opstelling is opmerkelijk, omdat juist zij bij de vorming van de centrale regering hebben aangedrongen op een beperkt aantal ministeries, terwijl de Moslims een groot aantal bepleitten. De recente meldingen onderstrepen dat beide partijen hun opstelling aanpassen aan gewijzigde omstandigheden, maar dat hun doelstellingen gelijk blijven. Deze tegenstellingen zijn derhalve illustratief voor het onderlinge wantrouwen tussen de bevolkingsgroepen en het gebrek aan bereidheid tot constructieve samenwerking.

Bosnisch Kroatische ministers verlaten vergadering van ministerraad MKF

Uit protest tegen de afwijzing van hun wetsvoorstel voor nieuw te vormen gemeentes, hebben de Bosnisch Kroatische ministers van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) op 6 februari de ministerraad van de MKF verlaten. Ook binnen de kantonregeringen en kantonsraden is sprake van grote onenigheid. Zo verliet de enige Kroatische afgevaardigde van het Una Sana kanton de sessie van de kantonsraad, uit protest tegen het aannemen van de grondwet voor het kanton. In deze grondwet werden de Bosnische Kroaten aangeduid als een nationale minderheid, hetgeen volgens hem in strijd was met de Washington- en Dayton-akkoorden. De Moslims in de kantonsraad van het Neretva Hercegovina kanton dringen op hun beurt aan op het ontslag van de minister president van de kantonregering, Mijo Brajkovic (Kroaat) aangezien deze had gepleit voor twee gescheiden bankrekeningen binnen de regering in plaats van één gezamenlijke bankrekening.

Net zoals op het nationale niveau, lijkt het voor de nationaliteiten onmogelijk om gezamenlijke bestuursorganen op federaal niveau te laten functioneren. De standpunten en belangen lopen te zeer uiteen om overeenstemming te bereiken en de partijen lijken niet tot compromissen bereid. Met name de voorgestelde wet om nieuwe gemeentes te vormen is bij de Moslims in het verkeerde keelgat geschoten. De Bosnische Kroaten stellen dat het vormen van nieuwe gemeentes noodzakelijk is omdat de oude gemeentes door de IEBL verdeeld zijn over RS- en MKF-grondgebied. De Moslims daarentegen zien in het Kroatische wetsvoorstel een poging om etnisch puur Kroatische gemeentes te vormen, waardoor bij de komende gemeenteraadsverkiezingen de Moslims geen politieke invloed in deze nieuwe gemeentes zouden krijgen. Het verlaten van de ministerraad door de Bosnische Kroaten zal naar alle waarschijnlijkheid ook leiden tot een voortzetting (of wederinstelling) van hun boycot van het Huis van Afgevaardigden van de MKF. Gezien het belang van deze wet bij de komende gemeenteraadsverkiezingen is het niet waarschijnlijk dat beide partijen snel tot overeenstemming zullen.

Plavsic verwacht compromis omtrent Brcko

Op 8 februari heeft de president van de RS, Plavsic, gesteld dat zij een "eerlijke beslissing" van de Brcko-arbitrage commissie omtrent de ligging van de IEBL verwacht. Bovendien zei ze ervan uit te gaan dat een compromis bereikt zal kunnen worden. Zij onderstreepte dat de RS niet in isolatie zal leven, maar "adequate hulp" nodig heeft om haar plaats op het internationale toneel te verwerven. Mogelijk bedoelt Plavsic deze uitspraak als een verkapte eis van de Serviërs om aan hun instemming met de Brcko-arbitrage (die in ieder geval bindend is) additionele eisen te verbinden ten aanzien van economische steun van de internationale gemeenschap. In ieder geval wil zij aangeven dat de RS de kwestie niet op de spits wil drijven. Daarbij speelt vermoedelijk de vrees een rol dat de Moslims nu juist wél een halszaak van "Brcko" willen maken. Toch spreekt uit haar woorden een bewustheid van de internationale publieke opinie die bij (met name Bosnische) Serviërs in het verleden ontbroken heeft. Haar opmerkingen kunnen tevens geïnterpreteerd worden als een bewijs van haar bereidwilligheid tot samenwerking met de internationale gemeenschap. Een standpunt waaruit blijkt dat ze op dit moment een veel gematigder positie inneemt dan in het verleden.

Oppositiepartij probeert oppositieblok te vormen in westen van RS

Radoslav Brdjanin, voorzitter van de Radicale Volkspartij (NRS) heeft op 6 februari in Banja Luka bekendgemaakt dat er binnenkort een nieuw oppositieblok in Banja Luka gevormd zal worden. Dit blok zal gaan bestaan uit de Servische Krajina Partij (SSK), Servische Patriottische Partij (SPAS), de Radicale Volkspartij (NRS) en Radicale Partij 'Nikola Pasic' (RSNP). Het doel van dit oppositieblok is de belangen van de inwoners van het westelijk gedeelte van de RS te bevorderen. Brdjanin dreigde zelfs met het instellen van een Westelijke Servische Republiek als de regeringspartij SDS haar huidige koers voortzet. De NRS is een zeer kleine partij die tot nu toe deel uitmaakte van het Democratisch Patriottisch Blok (DPB), één van de twee oppositieblokken in de RS. Het DPB is een los-vast samenwerkingsverband en haar samenhang is met name door de tegenvallende verkiezingsresultaten en het onlangs uit zijn burgemeestersambt zetten van hun leider, Radic, onder grote druk komen te staan. Naar alle waarschijnlijkheid zal het DPB niet als blok deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen, maar zullen de kleine politieke partijen zelfstandig deelnemen in die gemeentes, waar ze denken een goed resultaat te kunnen scoren. Brdjanin blaast met zijn uitspraken daarom geen leven in een nieuw oppositieblok, maar laat als het ware op lokaal niveau oude samenwerkingsverbanden herleven, om hiermee stemmen te winnen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen (12 en 13 juli 1997). Met zijn opmerkingen over een mogelijk zelfstandig westelijk gedeelte van de RS, doet hij een speciaal beroep op de kiezers in het westelijk gedeelte van de RS, hierbij inspeland op hun angsten dat de huidige machthebbers in Pale hun belangen niet voldoende zouden behartigen (Brcko-arbitrage). Ook loopt hij vooruit op een mogelijke toekenning van stemrecht aan de

[REDACTED]

Krajina-Serviërs, die in de herfst van 1995 zijn gevlucht uit Kroatië. Dit zal echter op grote bezwaren stuiten van de kant van de Moslims, die daarin een poging zullen zien de etnische verhoudingen van 1991 aan te passen.

Kroatië

Uitstel lokale verkiezingen in Oost Slavonië?

Het Bosnisch-Servische persbureau SRNA heeft gesteld dat de speciale VN-afgeezant Klein de lokale verkiezingen op 16 maart a.s. zou hebben uitgesteld. Dit zou door een Kroatische functionaris zijn bevestigd. Het uitstel zou te maken hebben met technische problemen. Van een formeel uitstel is geen sprake, omdat de verkiezingen nog niet officieel aangekondigd zijn. Indien dit bericht juist is, wordt voor de verkiezingen in oost-Slavonië een soortgelijke constructie gekozen als voor de algemene verkiezingen in Bosnië-Herzegovina. Eerst worden de centrale en regionale verkiezingen gehouden en vervolgens pas de lokale. Dit houdt vermoedelijk vooral verband met de vrees van de Kroatische autoriteiten dat zij er niet in zullen slagen adequate mogelijkheden te scheppen om een zodanig groot aantal Kroaten te laten stemmen, dat een Kroatische meerderheid in de belangrijkste plaatsen verzekerd is. Anderzijds zullen zij het betreuren deels te moeten afwijken van de datum van 16 maart, omdat dan ook in de rest van Kroatië verkiezingen zullen worden gehouden en daardoor de eenheid van oost-Slavonië met Kroatië zou worden gesymboliseerd. Onzeker is hoe de opstelling van de Serviërs ten aanzien van eventueel uitstel zou zijn. Enerzijds hebben zij sterk geprotesteerd tegen verkiezingen onder de huidige regels, omdat met name in de regionale en nationale parlementen een Servische overwinning vrijwel uitgesloten is. Anderzijds weten zij dat met de te verwachten toestroom van Kroatische vluchtelingen de kans dat in de toekomst "Servische" gemeenteraden de dienst zullen uitmaken, alleen maar kleiner wordt.

Additionele Kroatische politie naar oost-Slavonië

Uit [REDACTED] meldingen blijkt dat er de komende maanden naar verwachting enkele honderden nieuwe politiemensen naar (het gebied rond) oost-Slavonië zullen worden overgeplaatst om dienst te doen in de (onder VN-toezicht staande) gezamenlijke politiemacht. Anderzijds blijkt dat van de Servische leden van die politiemacht ongeveer de helft nog niet beschikt over Kroatische identiteitspapieren. Te verwachten valt dat de Serviërs die het Kroatische staatsburgerschap niet kunnen aantonen, geen dienst meer kunnen doen in de gemengde politiemacht. In samenhang met de toestroom van Kroaten ligt een verdere "kroatisering" van die politiemacht voor de hand. Vermoedelijk is dat de doelstelling van de Kroatische autoriteiten, die daarin een geschikt middel zien om het volledige herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië te bevorderen.

Discriminatie jegens Serviërs in west-Slavonië

De Serviërs die in de omgeving van Pakrac (west-Slavonië, de voormalige VN-Sector West) zijn achtergebleven na de Kroatische verovering van dat gebied, hebben zich bij de ECMM beklagd. De Kroatische autoriteiten hebben de grenzen van de kiesdistricten zodanig herzien dat enkele dorpen met een Servische meerderheid zijn gevoegd bij grotere plaatsen met een Kroatische meerderheid. Daardoor zou de mogelijkheid voor de verkiezing van "Servische" gemeenteraden uitgesloten zijn. Zonder enige twijfel ligt het in de bedoeling van de Kroatische autoriteiten om de installatie van in meerderheid Servische gemeenteraden onmogelijk te maken. Dit zal voor de betreffende Serviërs, maar ook voor hun volksgenoten elders in Kroatië, geen reden zijn voor vertrouwen in de Kroatische intenties.

Joegoslavië

Wet op gemeenteraden aangenomen

Het Servische parlement heeft op 11 februari een wetsontwerp aanvaard, waarin de overwinning van de oppositie tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 17 november jl. wordt erkend. De stemming was vrijwel unaniem; slechts 3 parlementariërs stemden tegen. Inmiddels hebben enkele woordvoerders van de oppositie, verenigd in het samenwerkingsverband "Zajedno", gesteld dat de protesten doorgaan. Daarbij werd gewezen op eerdere, niet nagekomen toezeggingen van het Servische bewind, alsmede op de andere eisen van "Zajedno", die onder meer betrekking hebben op vrijheid van media en meer democratisering van de Servische samenleving. In eerste instantie voldoet het Servische bewind (lees: president Milosevic) hiermee aan de eis van de OVSE tot volledige erkenning van de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen. Daarmee hoopt Milosevic verdere internationale kritiek en mogelijk sancties te voorkomen. Bovendien hoopt hij in te spelen op de verdeeldheid binnen "Zajedno" over de te volgen koers.

[REDACTED]

SPO-leider Draskovic heeft zich de afgelopen weken herhaaldelijk uitgesproken voor een dialoog met de Servische autoriteiten indien deze de verkiezingsuitslag erkennen, terwijl DS-leider Djindjic heeft gesteld dat de protesten moeten worden voortgezet. Reeds eerder waren er speculaties dat Milosevic hoopt op dergelijke verschillen in te spelen. Zo is niet uitgesloten dat hij sommige leden van de oppositie (Draskovic?) zal polsen voor eventuele regeringsdeelname.

In ieder geval doet Milosevic pogingen om zijn politieke draagvlak te verbreden. Zo is de invloed van de (neo-communistische) partij van zijn echtgenote, JUL, de afgelopen tijd toegenomen. Ook heeft hij toenadering gezocht tot zijn voormalige coalitiegenoten van de extreem-nationalistische Radicale Partij (SRS), die de afgelopen weken felle kritiek heeft geuit op "Zajedno". Vermeldenswaard in dit verband is wellicht dat hoewel SRS-leider Seselj had aangekondigd met zijn fractie tegen het bovenvermelde wetsontwerp te zullen stemmen, hij dit dreigement niet heeft uitgevoerd. Dit wijst eveneens op toenadering tot Milosevic en zijn socialisten, die immers het initiatief tot de wet hebben genomen. Het is overigens verre van zeker dat Milosevic c.s. de wet loyaal zullen uitvoeren. Eén van de middelen om de werking te neutraliseren, is gelegen op juridisch gebied. De overwinning van de oppositie in een aantal Servische gemeentes is door kiescommissies en/of gerechtshoven ongeldig verklaard. Deze instellingen (die in de praktijk worden gedomineerd door de socialisten) zullen zonder enige twijfel aanvoeren dat hun uitspraken niet langs de wetgevende weg kan worden teruggedraaid en zullen deze kwestie zeker aanhangig maken bij Servische of Federale gerechtelijke instanties. De daaruit resulterende complicaties zullen de autoriteiten de gelegenheid bieden de installatie van door de oppositie gedomineerde gemeenteraden voor geruime tijd te bevriezen, dan wel maatregelen te nemen om de effecten daarvan te neutraliseren.

Stoelendans om de positie van Federale minister president begonnen

President Zoran Lilic van de FRJ heeft de stoelendans om de positie van minister president van de FRJ geopend door de oppositie uit te nodigen voor een gesprek. De oppositie is echter niet ingegaan op deze uitnodiging. Het mandaat van de huidige minister president, de Montenegrijn Radoje Kotic, loopt begin maart af. De Montenegrijnse socialisten (DPS) hebben reeds bekend gemaakt aan te willen sturen op een nieuwe ambtstermijn voor Radoje Kotic. Bij het benoemen van een nieuwe Federale minister president spelen verschillende zaken mee. Zo mogen de (nieuwe) president en de minister president van de FRJ "in beginsel" niet van dezelfde nationaliteit zijn. De functies zijn echter beide niet invloedrijk. De Federale plaatsvervangend minister president, Nikola Sainovic, een Serviër, is in feite invloedrijker dan de minister zelf. De positie van Federaal premier werd (en wordt) door de huidige Servische president, Milosevic, danook gebruikt als wisselgeld voor politieke samenwerking. Zo is er reeds overleg tussen de Servische en Montenegrijnse socialisten geweest om de huidige Montenegrijnse president, Momir Bulatovic, de functie van federaal premier te geven als dank voor zijn afgelopen (en toekomstige) steun aan Milosevic. Het is echter niet ondenkbaar dat Milosevic deze positie aan sommige leden van de oppositie in Servië wil aanbieden om te proberen deze te verdelen. Hiervoor zal hij echter eerst de grondwet moeten wijzigen, waarvoor hij een 2/3 meerderheid in de Federale Kamer der Republieken nodig heeft. Zonder steun van de Montenegrijnse socialisten is dit echter niet mogelijk, zodat een nieuwe ambtstermijn voor Radoje Kotic dichterbij lijkt te komen. Er zijn overigens sterke aanwijzingen dat Milosevic, wiens ambtstermijn binnenkort afloopt, zelf Federaal president wil worden. In dat geval wil hij ongetwijfeld die functie meer invloed geven en mag de federaal premier "in beginsel" geen Serviër zijn.